

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма: Право

Галузь: D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність: D8 Право

Затверджено на засіданні кафедри  
Протокол № 7 від 09 лютого 2026 р.

<b>1. Загальна інформація</b>	
<b>Назва дисципліни</b>	Вирішення земельних спорів
<b>Викладач (-і)</b>	Яремак Зоряна Василівна, к.ю.н., доц., проф. кафедри трудового, екологічного та аграрного права
<b>Контактний телефон викладача</b>	Яремак Зоряна Василівна (0342) 507822
<b>Е-mail викладача</b>	<a href="mailto:zoriana.yaremak@cnu.edu.ua">zoriana.yaremak@cnu.edu.ua</a>
<b>Формат дисципліни</b>	Очний
<b>Обсяг дисципліни</b>	3 кредити ЄКТС, 90 год.
<b>Посилання на сайт дистанційного навчання</b>	<a href="https://d-learn.pnu.edu.ua/">https://d-learn.pnu.edu.ua/</a>
<b>Консультації</b>	<p>Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри <a href="https://ktetap.pnu.edu.ua/інформація-щодо-навчального-процесу-2/">https://ktetap.pnu.edu.ua/інформація-щодо-навчального-процесу-2/</a></p> <p>Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується виконання індивідуальних та науково-дослідних завдань.</p>
<b>2. Анотація до навчальної дисципліни</b>	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни «Вирішення земельних спорів» є законодавство про вирішення земельних спорів, поняття та юридична природа земельних спорів, їх об'єктно-суб'єктний склад, види, особливості судового та позасудового порядку розгляду та вирішення земельних спорів.</p> <p>Однією з важливих гарантій прав на землю в Україні є можливість їх судового захисту. Поряд із цим законодавством передбачений і позасудовий порядок вирішення земельних спорів. Сучасне земельне законодавство визначає загальні засади розгляду та вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування та шляхом медіації. Порядок та особливості судового розгляду земельних спорів визначаються нормативно-правовими актами процесуальних галузей законодавства. У зв'язку з цим інститут вирішення земельних спорів є міжгалузевим правовим інститутом, основу якого складають норми земельного права України.</p> <p>Загальні засади правового регулювання вирішення земельних спорів вивчалися студентами у процесі вивчення навчальної дисципліни «Земельне право України». Водночас у межах курсу «Вирішення земельних спорів» студенти зможуть детально ознайомитися з особливостями земельних спорів як специфічного виду земельних правовідносин та особливостями процедури розгляду та вирішення земельних спорів.</p>	
<b>3. Мета та цілі навчальної дисципліни</b>	
<p><u>Метою</u> викладання навчальної дисципліни «Вирішення земельних спорів» є формування теоретичних знань про порядок вирішення земельних спорів, а також оволодіння навиками застосування нормативно-правових актів земельного та інших галузей законодавства для врегулювання земельного спору.</p> <p><u>Основними завданнями</u> вивчення дисципліни «Вирішення земельних спорів» є формування фахових та предметних компетентностей щодо знання основних нормативно-правових актів земельного законодавства та набуття умінь з визначення особливостей правовідносин, що виникають при розгляді та вирішенні земельних спорів, та специфіки вирішення окремих категорій земельних спорів, застосування юрисдикційних і неюрисдикційних форм врегулювання земельного конфлікту, правильного юридичного аналізу правозастосовної практики розгляду і вирішення земельних спорів.</p>	

#### **4. Програмні компетентності та результати навчання**

##### Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі іноземних.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

##### Фахові компетентності:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

##### Програмні результати навчання:

РН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, включаючи цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати та наводити переконливі аргументи.

РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РН9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

РН13. Узагальнювати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

РН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

<b>5. Організація навчання</b>			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18		
самостійна робота	60		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
2	081 Право	1	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Законодавче регулювання вирішення земельних спорів	-	2	6
Тема 2. Вирішення земельних спорів у системі юридичних гарантій прав на землю	2	2	6
Тема 3. Земельні спори: поняття, сутність і класифікація	2	2	8
Тема 4. Юрисдикційна і неюрисдикційна форми вирішення земельних спорів	1	2	6
Тема 5. Адміністративний порядок вирішення земельних спорів	1	2	6
Тема 6. Судовий порядок вирішення земельних спорів	2	2	6
Тема 7. Способи захисту земельних прав при вирішенні земельних спорів	2	2	8
Тема 8. Судова практика розгляду окремих категорій земельних спорів	-	4	8
Тема 9. Врегулювання земельних спорів шляхом медіації	2	-	6
		ЗАГ.:	12
			18
			60
<b>6. Система оцінювання навчальної дисципліни</b>			
Загальна система оцінювання курсу	<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19.05.2023 р. № 309 <a href="https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf">https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</a>, а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (далі - МРПОУ), затвердженими Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 13 від 27.06.2024 р.) <a href="https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-pro-poriadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf">https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-pro-poriadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf</a></p>		

<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами <u>одної письмової модульної контрольної роботи</u>. Зміст питань, форма та структура завдань визначається викладачами, що проводять семінарські заняття за погодженням з керівником навчальної дисципліни та затверджується на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.1.3.2 МРПОУ).</p> <p>Робота виконується на 8 семінарському занятті.</p> <p>На контрольну вноситься 2 описових завдання, які оцінюються по 15 балів, 5 закритих тестових запитань, які оцінюються по 4 бали. Максимальний бал за контрольну становить 50.</p> <p><u>За бажанням (для отримання додаткових до 10 балів)</u> студенти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття (5 балів) та/або наукову роботу (максимально 10 балів). Види, приклади підготовки та критерії оцінювання індивідуальних завдань <i>розміщені на сайті кафедри</i> <a href="https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-2/">https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-2/</a>.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Завдання для семінарських занять визначені у методичних вказівках, що розміщені на сайті кафедри <a href="https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-2/">https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-2/</a> та на сайті дистанційного навчання <a href="https://d-learn.pnu.edu.ua/">https://d-learn.pnu.edu.ua/</a></p> <p>Максимальна кількість балів за семінарські заняття – 45 (пп. 2.6.1–2.6.2 МРПОУ).</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються МРПОУ. Студенту виставляється залік на останньому занятті за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для не виставлення заліку (пп. 3.2.2 МРПОУ).</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p><u>Підсумковий контроль</u> – залік у письмовій формі.</p> <p>Для студентів, які не мають заборгованостей та отримали мінімальну кількість балів не менше 50, залік виставляється на останньому семінарському занятті відповідно до МРПОУ.</p> <p>Для студентів, у яких на момент виставлення заліку були заборгованості, залік проводиться письмово, після усіх відпрацювань.</p> <p>На залік вноситься 2 описових завдання, які оцінюються по 40 балів, 4 тестових завдань, які оцінюються по 5 балів.</p> <p>Максимальний бал за залік становить 100 балів.</p> <p>Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 45 балів), балу за підсумкову модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) та балу за самостійну роботу (максимально 5 балів, пп. 2.6.3 МРПОУ). Бал за індивідуальну роботу та/або участь у науковій роботі (максимально 10 балів) є додатковим балом, який додається до підсумкового семестрового балу (пп. 2.6.1 МРПОУ). Підсумковий бал становить максимум 100 балів (пп. 2.6.1–2.6.3 МРПОУ).</p>
<p><b>7. Політика навчальної дисципліни</b></p>	
<p><u>Письмові роботи:</u></p> <p>Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в Методичних вказівках і завданнях для підготовки до семінарських (практичних) занять), письмових</p>	

експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань, наукових робіт (за вибором студента).

#### Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення. Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до встановлених процедур [https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08\\_2024-protsedura\\_8\\_universytet.pdf](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf).

#### Відвідування занять

Очікується, що всі студенти відвідають лекції та семінарські заняття. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття (абз. 1. пп. 3.1.2 МРПОУ). За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (абз. 2. пп. 3.1.2 МРПОУ).

#### Неформальна освіта

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника [https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33\\_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf). Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти здійснюється одноосібним рішенням директора за умови, що назви освітніх компонент ідентичні або мають незначну стилістичну розбіжність; співпадає загальний обсяг годин (кредитів ЄКТС); співпадають компетентності та програмні результати навчання з дисципліни / дисциплін та результатів неформальної освіти або на підставі висновку експертної комісії кафедри.

### **8. Рекомендована література**

1. Арсенюк А. О. Процесуально-процедурний порядок судового розгляду земельних спорів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016.
2. Бурцев О. В. Правові засади вирішення межових земельних спорів: монографія. Харків: Друк. Мадрид, 2017.
3. Земельні спори: правові висновки Верховного Суду / упорядник Ю. Я. Чумак. Київ: Алерта, 2021.
4. Коваленко Т. О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення: монографія. Київ: Правова єдність, 2017.
5. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми : монографія. Київ: Норма права, 2021.
6. Лейба Л. В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2007.
7. Мірошниченко А. М. Колізії у правовому регулюванні земельних відносин: монографія. Київ: Правова єдність, 2009.
8. Мягкоход Ю. В. Способи захисту земельних прав за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: Київ, 2014.

9. Правові позиції Великої Палати Верховного Суду у спорах, що виникають із земельних правовідносин: посібник / Л. А. Швецова та ін. Харків, 2021.

10. Федчишин Д. В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики: моногр. Херсон: Гельветика, 2020.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичному посібнику:

1. Яремак З.В. Вирішення земельних спорів: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів денної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2023.

<https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-2/>

**Викладач:**

к.ю.н., доц. Зоряна ЯРЕМАК